

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 95. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134891008.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

leg mindes, at jeg for ikke ret lang Tid siden sad hjemme hos mig selv sammen med flere Venner, da en Betler, som gav sig ud for omvendt 96 Jødeb) (jeg veed ikke om det var Løgn), kommer hen til mig, rækker mig en paa Tysk skreven Memorial mod Jøderne og, som denne Art af Tiggere har for Skik, beder om Penge. Jeg vendte mig til mine Venner og modtog ham med disse Ord: »Se, *Mennesket er blevet som en af os*« c). Ved at høre disse Ord sagde den forhenværende Jøde: »Hos Moses ligger der stor Magt paa dette Ord til overfor mine Forfædre at bevise de guddommelige Personers Flerhed; thi Tale-Maaden er af delende Art; men en Delen kan kun finde Sted iblandt flere.« Dernæst kastede jeg et Blik i Mandens Bog, paa hvis forreste Side han havde anbragt tre Jodim), og spurgte ham med skrømtet Uvidenhed, hvad denne Figur , , har at betyde? Dertil svarede han: »De gamle Jøder have med disse tre Bogstaver, som betegne *Jehovæ* Navne), villet aftegne Treenighedens Mysterium. Et trofast Vidne i denne Sag (for ej at tale om Rabbinernes Vidnesbyrd og haandskrevne Skrifter) har jeg nylig sét i en højst navnkundig Mands Bibliotheque, nemlig en gammel Bibel af den første Bombergiske Editionf), i hvilken *Jehovæ* Navn altid udtrykkes med tre Jodim, hvilket saare ilde baade af Jøder og Christne i de senere Udgaver er forandret.« Omsider lod jeg Manden fare efter at have givet ham hans Betaling. - Da han var gaaet, gav en af Gæsterne sig til at skælde paa mig og alle andre som lade sig foresnakke af slige vindesyge Landløbere. Ham gav jeg venlig samme Svar som fordem den Philosophus *Musonius*, hvilken, da hans 97 Venner modsatte sig, at han gav en Skælm Penge til Brød, svarede: *Lader os give ham nogle Penge, hvordan han end er, ikke for hans men for vor egen Menneskeligheds Skyld* g). Siden var der en anden af Vennerne, en ren og retskaffen Mand, som for Alvor beklagede, at ikkun saa faa og mestendels ringe og fattige Jøder, som tykkes at holde deres Religion fal, gaa over til vor Gudsyndelse, og sagde: »Gid den Dag maa komme, da det tilbageværende Jødefolk efter *Dækkets* Borttagelse) maa klarlig med os se Lovens og Prophetiernes Opfyldelse; da det bøjer de haarde Nakker og Pander og aflader med at tale ilde om Menneskeslægtens Frelser; da begge Kirker vokse sammen til eet Samfund.« Dertil svarede den anden nok saa fripostig, at vi have aldeles intet Haab om Enighed tilovers for Jøderne, fordi *deres Sind er forhærdet* i), fordi deres Øjne ved GUDs retfærdige Dom ere saa at sige udstukne, saa at de aldrig kunne se hvad der er sort og hvad der er hvidt. Da dette tyktes mig noget haardt sagt, indføjede jeg min Mening i følgende Ord efter først at have bedt om Forlov: »Jeg mindes,« sagde jeg, »at jeg hos *Nicephorum* j) har læst følgende liden Fortælling *Jøderne overlægge med hverandre Kejsereus, Constantini, Omvendelse og tilskynde hans Moder, Helenam, til at skrive sin Søn til og formane ham, at han vel havde, gjort Ret i at forlade Afgudsbilledernes Dyrkelse, men Uret i at antage Nazarenerens nye Tro. Hun gjorde saa. Men da Constantinus fik sin Moders Brev, tilskrev han hende et sømmeligt Svar derpaa og stævnede nogle af Jøderne til Rom, paa det 98 de kunde holde indbyrdes Samtaler med de Christnes Præster, og hvilken end af Parterne der tyktes at fremføre det bedste, skulde den anden Part ufravigeligt holde sig det efterretteligt Alt var det fjerde Gang, at Forsamlingen paa Constantini Foranstaltning og Vejledning holdt Møde i Byen Rom, ved hvilket fire og tyve af de romerske Biskopper vare tilstede, men af Jøderne hundrede og tyve Præster, iblandt hvilke tolv gik forud for de øvrige. I Forsamlingen og Forhandlingen førte Sylvester k) Forsædet. Tilstede ved den vare ogsaa Kejseren selv og hans Moder Helena, hvilke opmærksomt og agtpaagivende paahørte begge Parter. Men da den højhellige Sylvester i Veltalenheds Magt mangefold overgik hine, saa at hine udvalgte Jøder i stor Forundring hørte paa ham, maabende, med aaben Mund, altererede over hans Svares mægtige Overtalelseskraft - faldt de ham alle for Fode, aflagde deres Gudstjeneste, og dømte det samme om Religionen som Sylvester, saa at de som vare komne i den Hensigt at fange andre, selv bleve fangne. - Hvad om vor Tid efterfulgte dette Exemplum og lod de Stridigheder fare, som yppes saa uregerlig paa det evangeliske Thing, ja aflagde de Fjendskaber, af hvilke vore Secter saa ugudeligt ere optændte? Hvad om ifølge offentlig Bemyndigelse jødiske Præster og christne Theologer, der ere synderlig lærde i de hebraiske Skrifter (de græske eller latinske holdes af hine i Foragt, og de ænse lidet Beviser, som ej ere hentede fra den hebraiske Kilde, overbeviste om, at de kunne forvirre de iærdeste Doctores i den christne Kirke), sattes paa Prædikestolen imod hverandre?!) Jeg for min Del tvivler sandelig ej om at Jødernes 99 skrøbelige Sag vil Dag for Dag vige Marken for vor uovervindelige Sandhed, saa at de allerfleste af disse, hjælpne af den Helligaands Naade, atter ville komme til sundere Fornuft og forstaa hin Ulykke, hvormed den jødiske Efterslægts Hoveder endnu tynges af hint Forfædrenes skammelige Raab: *Hans Blod komme over os og vore Børn!*«m) - Omsider, for ej at lade min Mening staa uforfægtet, hentede jeg ud af mit Bibliotheque den Indvielsestale som var holdt af den berømmelige Mand *Eberhardo Anchemanno*, fordem offentlig Læremester i alle Videnskaber ved Latinskolen i Hamborg, og oplæste af den disse Ord for Vennern): »For henved tyve Uger siden kom en vis blandt Portugiserne højst navnkundig Rabbi, *Cohen de Lara*, hændelsesvis, ved Guds Beskikkelse, i Herr *Edzardi* Hus til Stede ved Undervisning af Jøder, hvorved Herr *Edzardus* oplæste for ham ud af en gammel Bog, den jerusalemiske *Thalmudo*), visse Ord som staa paa Blad 5, 1. Columne, Linie 18, hvor det hedder: *Se Helligdommens Hus er lagt øde*, og lige efter tilføjes disse Ord: *Thi se, Kongen Messias er fød*; da, siger jeg, blev *Cohen de Lara*, uagtet han ellers var særdeles halsstarrig, dog nød det af Sandheden og tilstod aabenbarligt, skønt mod sin Vilje, at han ej kunde svare til disse Ting. Og nu ganske nylig hændte det, at Herr *Edzardus* besøgte den nævnte Rabbiner to Dage før end han døde; og da Herr *Edzardus* her i henved tredivede portugisiske Jøders Nærværelse forklarede Maaden af vor Retfærdiggørelse for Gud og andre højvigtige Sager 100 hørende til den christne Tro, lyttede hine, efter at de fra Begyndelsen med mig som Tolk havde antegnet adskilligt paa Portugisisk, endnu i to og en halv stive Klokketimer saa opmærksomt efter hvad Herr *Edzardus* fremsatte for dem, og teede sig saa sagtmodigt og venligt, at jeg henreves til den største Forundring og ej var i Tvivl om, at hvis en saadan Forhandling med Jøderne, tilmed ved offentlig Bemyndigelse, oftere beskikkedes, vilde mange flere ved den Helligaands Naade blive omvendte. Hvilket jeg kan bevise ved det kraftigste Exemplo*

af en portugisisk Jøde, *Jacobo Messiæ*, hvis Hjærte ved bemeldte Forhandling var blevet saa gennemtrængt af GUDs Ord, at han ej længe efter gav sig i Lære hos Herr Edzardum.« - Efter at have oplæst dette, mindede jeg om den Lovtale over den i det Hebraiske højlærde *Paulum Fagium*, med hvilken Jøden *Elias Levita* har hædret ham i Fortalen til Tisbus: *Fra Moses Amrams Søn lige til Moses Maimonides er ikke opstaaet nogen saadan Moses; fra Paulo af Tarsus lige til Paulum Fagium er ikke opstaaet nogen saadan Paulus* p). En saadan Fagius ønskede jeg at der i vore Dage gaves i en eller anden Christen Theologo.